

سرمقاله

توتاپ به بیراهه نرود

محمد رضا هویدا

مسئولان شرکت برشنا و وزارت انرژی و آب، پروژه انتقال برق ۵۰۰ کیلوولت توتاپ از طوری برنامه ریزی کرده اند که نباید از سمنگان و بامیان بگذرد در حالی که طبق نظر شرکت فینشر، بهترین مسیر برای انتقال این برق همان راهی است که از سمنگان و بامیان می گذرد.

به این موضوع از دو زاویه باید نگریسته شود، یکی از نگاه تخنیکی که می توان به بررسی شرکت فینشر مراجعه کرد و اما از نگاه اجتماعی، سیاسی و منافع و مصالح ملی که باید به مسایل بسیاری دقت و توجه داشته باشیم. وزارت انرژی و آب و شرکت برشنا از جمله ادارات دولتی هستند که بیشترین تبعیض را در مقابل شهروندان افغانستان روا داشته اند. برای این مدعا می توانیم همین حالا به بخش هایی از کابل بروید که از نعمت برق محرومند و در تاریکی به سر می برند در حالی که چند کیلومتر با وزارت انرژی و آب و برشنا فاصله ندارند. در پسلان این وزارت برای مناطق مرکزی تا سال ۲۰۲۳ هیچ نقشی در نظر گرفته نشده است. بامیان که پایتخت فرهنگی سارک است و پارک ملی افغانستان و یکی از معروفترین اماکن باستانی جهان به شمار می رود، و در همین ولایت بزرگترین معدن آهن افغانستان قرار دارد، در پلان این وزارت هیچ جایی وجود ندارد. بی جهت نیست که معروفترین چوک بامیان به نام «چوک هریکین» یاد می شود.

هفت یا هشت ولایتی که در مسیر این پروژه قرار دارند، از محرومترین ولایت های افغانستان هستند، ولایاتی که از حکومت مرکزی بیشتر از هر چیزی فقر دریافت کرده اند و وعده های بازسازی و دروغ های بزرگی که آنان را بیش از سیزده سال امیدوار ساخته است. سالهاست که قرار است سرک هرات - کابل از طریق مناطق مرکزی به سوی بامیان ساخته شود. ساخت این راه هر سال به بیراهه می رود. هر سال بهانه ای برای مردم پیشکش می شود و هر سال وعده سالی دیگر داده می شود. همان گونه که امنیت راه های ارتباطی این مناطق به کابل ناپدید گرفته می شود، در حالی که با بودجه ای بسیار اندک و توجهی ناچیز به امنیت آن می توان امنیت کامل در این مسیر برقرار کرد.

در همین روزها که بحث بودجه ملی سال جدید مالی کشور در نهاد های مربوطه جریان دارد، باز موضوع عدالت در توزیع امکانات و منابع مالی به تمام مناطق کشور از بزرگترین دغدغه های بودجه است. هر ساله مناطقی که می بایست پروژه برق توتاپ از آن بگذرد، کمترین سهم را از بودجه ملی دارند. تکرار این وضعیت باعث می شود تا شهروندان نسبت به دولت و نگاه دولت نسبت به خود دچار شک و تردیدهایی شوند. شهروندان کشور باید خود را در آینده دولت یکساز ببینند، نه اینکه همانند ولایات شان که به درجه اول و دوم و سوم تقسیم شده اند به درجات مختلف تقسیم شوند.

وعده های که تیم های تشکیل دهنده حکومت وحدت ملی در هنگام انتخابات به مردم داده بودند، به عنوان سندهای تاریخی برای مردم افغانستان شمرده می شوند. این مناطق هیچ وعده ای را ندیده که عملی شده باشد. رفع تبعیض در توزیع امکانات و منابع تنها راهی است که می تواند شهروندان را به رفتار و عملکرد دولت باورمند بسازد و گر نه فاصله با دولت که امروزه در حال زیاد شدن به همه مناطق کشیده می شود.

دولتمردان وحدت ملی باید به خواسته های تمامی مردم افغانستان توجه داشته باشند. و همین گونه ادارات دولتی مسئول نیز می بایست برنامه ریزی هایشان را با توجه به اصل عدالت و مشارکت همه مناطق جغرافیایی و ولایات و ولسوالی ها طرح کنند. وجود هر نوع بی عدالتی و تبعیض و نادیده گرفتن مناطق و شهروندان ضربه جبران ناپذیری بر دولت و کشور وارد خواهد کرد.

دیروز گفتگوی چهار جانبه در مورد روند صلح در اسلام آباد رسماً آغاز شد. در این نشست، نماینده های حکومت افغانستان، پاکستان، ایالات متحده آمریکا و چین شرکت کردند. هدف اساسی این نشست توافق و مشخص کردن «نقشه راه» رسیدن به صلح عنوان شده است. در عین حال، معاون سخنگوی رئیس جمهور گفته است که از اهداف اصلی دولت در این نشست توافق بر سر «مکانیسم تثبیت» است که بر اساس آن تعهدهایی که پاکستان در راستای صلح افغانستان می دهد، از سوی یک کشور سوم تثبیت (تضمین) خواهد شد. اینکه دستاورد این گفتگو چه خواهد بود، گذشت زمان ثابت خواهد ساخت. می توان گفت اگر این روند هیچ سودی برای گفتگوی صلح نداشته باشد، حداقل سود آن این است که میان گروه های خواهان صلح و مخالف صلح تفکیک به وجود می آید. این مسئله در واقع کار حکومت در دهشت افکن را آسان خواهد ساخت. با این حال، این گفتگوها منجر به صلح نخواهد شد. در ذیل تلاش می کنم این مسئله را به تحلیل بگیرم.

اول: بر اساس گزارش ها بیش از بیست گروه دهشت افکن و تروریست در افغانستان فعالیت می کند. برخی از اعضای این گروه ها از شهروندان افغانستان، تعدادی از گروه های که در افغانستان فعالیت دارد، در عراق و سوریه به افغانستان منتشر شده است. بنا بر این، داعش همانند شبکه القاعده یک گروه فرا منطقه ای و فراملی است. این گروه در عین حال که تهدید کننده ثبات و امنیت و قلمرو حاکمیت حکومت مرکزی افغانستان است، تهدید کننده جدی مشروعیت و قلمرو نفوذ گروه طالبان نیز می باشد. با این حال، این گروه به صورت جدی در افغانستان فعال شده است.

امارت اسلامی افغانستان با رهبری ملا اختر محمد منصور جریان اصلی گروه طالبان را تشکیل می دهد که در گفتگوی چهار جانبه بر سر این گروه متمرکز خواهد بود. با این حال، شورای عالی امارت اسلامی افغانستان به رهبری ملا محمد رسول، حزب اسلامی افغانستان با رهبری گلبدین حکمتیار از

تبدیل به کالاهای و خدمات فرهنگی می کن (مثل هنرمندان، نویسندگان، سینماگران و...) مصرف کنندگان نیز با مصرف فعالیت های فرهنگی عملا ساختار بخش را از پدیده و استفاده مؤثر از ظرفیت ها ریزی ها، تخصیص منابع و غیره متأثر می کنند.

در هر تحلیلی از حوزه فرهنگ (توسعه فرهنگی) باید نقش این سه مؤلفه را در نظر گرفت: از سوی دیگر تنظیم روابط میان این سه مؤلفه و هدایت برآیند عملکرد آن ها نیز باید مورد توجه قرار گیرد. بررسی ها نشان می دهد که برای تنظیم این روابط سازگارهای هماهنگی ضرورت خود را بیش از پیش نشان می دهد. مطالعات مربوط به طرح ساماندهی مدیریت فرهنگی کشور است، که حاکمیت خویش در این بخش را در قالب سیاست گذاری، هدایت و حمایت تحقق می بخشد. تولیدکنندگان نیز کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی را شامل می شود که عنصر خلاقیت، نیازهای فردی، جمعی خود و مصرف کننده گان را

تبدیل به گسترش فناوری های نوین شدت تغییر و تحولات در حوزه فرهنگ نیز افزایش خواهد یافت. اتخاذ نگرش فعال و کسب آمادگی برای تعامل مؤثر با این پدیده و استفاده مؤثر از ظرفیت ها یان برای تقویت ابعاد فرهنگی خویش نیز باید در برنامه ریزی و سیاست گذاری توسعه فرهنگی مدنظر قرار گیرد.

حوزه فرهنگ به لحاظ آسیب پذیری شدید همواره نیازمند حمایت های نالی و حقوقی دولت است. نگاه به حوزه فرهنگ حاکی از وجود سه مؤلفه اصلی با عنوان حاکمیت، مصرف کننده و تولیدکننده است. این سه بر ساختار و کارکرد بخش فرهنگ تاثیر گذار هستند. منظور از حاکمیت ارکان اداره کشور است، که حاکمیت خویش در این بخش را در قالب سیاست گذاری، هدایت و حمایت تحقق می بخشد. تولیدکنندگان نیز کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی را شامل می شود که عنصر خلاقیت، نیازهای فردی، جمعی خود و مصرف کننده گان را

گسترده اقدامات باید پذیرفت که این تکسر می تواند مثبت باشد. اما اگر هماهنگی بین این نهادها نباشد پیامدها منفی خواهند بود. بررسی وضعیت نهادها و دستگاه های دولتی حوزه فرهنگ نشان می دهد که برخی از آنها به صورت مستقیم یا غیر مستقیم در فرهنگ عمومی و مدیریت فرهنگی فعال هستند.

مفهوم توسعه فرهنگی مفهوم توسعه فرهنگی توسط سازمان یونسکو در دهه ۶۰ میلادی در جهان رواج یافت. این سازمان طی جلسات گوناگونی شرایط توسعه موزون و آگاهانه را به صورت برنامه ریزی آموزشی، سیاست فرهنگی و سیاست اطلاعاتی در دستور کار خود قرار داد. همچنین این مفهوم تا آنجا برای یونسکو با اهمیت بود که دهه ۱۹۸۷ تا ۱۹۹۷ توسط این سازمان به عنوان دهه توسعه فرهنگی نامیده شد.

اما پرسش اساسی این است که فرهنگ یک جامعه چگونه در مقوله توسعه می تواند نقش آفرین باشد؟ در پاسخ به این پرسش می توان گفت رفتارهای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی که در نهاد های یک جامعه تثبیت شده اند، نقش عظیمی در فرآیند توسعه آن جامعه ایفا می کنند.

در درون نظام اجتماعی، عناصر گوناگون با ساختار و کارکردهای گوناگونی وجود دارد. اما ارکان و بنیان اصلی نظام اجتماعی بر پنج عنصر همسرا به مؤلفه های مربوطه استوار است. این ارکان، عناصر و مؤلفه های فرهنگ از: ارکان، عناصر و مؤلفه های جغرافیایی - اقلیمی ارکان، عناصر و مؤلفه های جمعیتی ارکان، عناصر و مؤلفه های معیشتی - اقتصادی ارکان، عناصر و مؤلفه های فرهنگی

گروه های مغفول در روند گفتگوی صلح

علی قادری

نقش داشته است. با این حال، رسانه های بین المللی گزارش های منتشر نمودند که نشان از فعالیت دوباره شبکه القاعده در افغانستان می دهد. این شبکه از تنش میان گروه طالبان و داعش سود جست و در صدد سربرازگری مجدد در افغانستان است. رهبر این شبکه وفاداری خود را به رهبر گروه طالبان اعلان نموده بود. با این حال، مشخصی نیست که آینده این گروه تا چه اندازه وابسته به سرنوشت گروه طالبان با رهبری ملا اختر محمد منصور است.

تحرک طالبان پاکستانی، لشکر طیبه، لشکر جنجوی، جنبش اسلامی ازبکستان و... از جمله گروه های دهشت افکن بیرونی است که در افغانستان فعالیت دارد. جنبش اسلامی ازبکستان وفاداری خود را به گروه داعش اعلان نموده است. لشکر طیبه، لشکر جنجوی اگر چه ساحه فعالیت شان کشمیر بود اما بعد از حضور جامعه جهانی در افغانستان این گروه ها تغییر بنیادی در ساحه فعالیت خود به وجود آورد. این گروه ها در افغانستان فعال شده است و در خیلی از موارد تهدید

کننده امنیت و ثبات افغانستان در ولایت را روی گروه های همانند داعش، شبکه القاعده و دیگر گروه های بیرون مرز متمرکز سازیم. همان طور که یاد آور شدیم گروه داعش برخی گروه ها را جذب خود نموده است و از دو دستگی گروه طالبان سود می جوید. گروه های از کشور های آسیای میانه و پاکستان را نیز جذب خود نموده است. نفوذ این گروه نشان می دهد که این گروه جدی ترین تهدید برای افغانستان و کشور های منطقه در سال های آینده می باشد. شبکه القاعده اگر چه به دنبال طولانی ساختن حیات خود در صدد خودجوشی از تنش های موجود میان گروه های دهشت افکن موجود در افغانستان است. این شبکه به شدت تلاش دارد تا سربرازگری نموده و دوباره فعالیت خود را گسترش دهد. بنا بر این، خطر شبکه القاعده همچنان متوجه حکومت افغانستان است.

شبهه بخش از جریان اصلی گروه طالبان محسوب می شود. بنا بر این، در نظر گرفتن آن جدا از گروه طالبان با رهبری ملا اختر محمد منصور در شرایط کنونی سود چندانی ندارد. اما احتمال آن وجود دارد که این شبکه در آینده از جریان اصلی گروه طالبان خود را جدا سازد.

اکنون تمرکز اصلی حکومت افغانستان و پاکستان در روند گفتگوی صلح جریان اصلی گروه طالبان به رهبری ملا اختر محمد منصور است. در حالی که گروه ها و شبکه های دیگر هیچ مورد توجه دو طرف نمی باشد. از این جهت، می توان گفت که روند گفتگوی صلح هیچ گاه منجر به ثبات و امنیت در افغانستان نخواهد شد. زیرا، گروه های نامبرده همچنان به فعالیت خود ادامه خواهد داد. از نظر نگارنده، سودمندی این گفتگو چهار جانبه دو نتیجه در پی دارد. اولین و مهمترین نتیجه آن شکل گیری اعتماد میان افغانستان و پاکستان است. این یک ضرورت جدی برای دو کشور برای همکاری منطقه ای است. ثبات و امنیت در افغانستان بستگی تام و تمام به روابط افغانستان با پاکستان دارد. سود دیگر این گفتگو ها تفکیک میان گروه های صلح طلب و مخالف صلح است. این مسئله به شکل اساسی و بنیادی رفتار های خود را جهت دهی نماید.

در آینده ما نیازمند ا تیمم تا تمرکز خود را روی گروه های همانند داعش، شبکه القاعده و دیگر گروه های بیرون مرز متمرکز سازیم. همان طور که یاد آور شدیم گروه داعش برخی گروه ها را جذب خود نموده است و از دو دستگی گروه طالبان سود می جوید. گروه های از کشور های آسیای میانه و پاکستان را نیز جذب خود نموده است. نفوذ این گروه نشان می دهد که این گروه جدی ترین تهدید برای افغانستان و کشور های منطقه در سال های آینده می باشد. شبکه القاعده اگر چه به دنبال طولانی ساختن حیات خود در صدد خودجوشی از تنش های موجود میان گروه های دهشت افکن موجود در افغانستان است. این شبکه به شدت تلاش دارد تا سربرازگری نموده و دوباره فعالیت خود را گسترش دهد. بنا بر این، خطر شبکه القاعده همچنان متوجه حکومت افغانستان است.

شده. در اینجا منظور از شئون گوناگون فرهنگ، نگرشها، ارزشها، هنجارها، قوانین، آداب و رسوم می باشد. هدف نهایی توسعه فرهنگی نیز در این تعریف در واقع غرض اصلی هر نوع توسعه ای است؛ یعنی رشد و تعالی انسان، هم در ابعاد مادی وهم در بعد معنوی. البته روشن است که دستیابی به این هدف جز در صورت مناسب بودن بستر زیست انسان، که همانا جامعه است، محقق نمی شود. بنا بر این در یک الگوی مناسب برای توسعه، باید راهکارهایی برای بهبود شرایط زندگی پیش بینی شود.

بطور کلی، نوع درک از مفهوم فرهنگ، شیوه تعریف توسعه فرهنگی را مشخص می کند. از اینرو در یک تلقی، می توان برای فرهنگ معنایی عام در نظر گرفت. بدین صورت که تمامی ابعاد مادی و معنوی جامعه را در بر بگیرد. در این مفهوم، تمامی دستاوردهای بشر، از ابزار و فنون گرفته تا ارزشها و آداب و رسوم در زمره عناصر فرهنگی قرار خواهند گرفت. در این صورت توسعه فرهنگی تمامی شئون زندگی بشر را شامل خواهد شد و توسعه در ابعاد دیگر جامعه ذیل توسعه فرهنگی قرار خواهند داشت.

اما فرهنگ در معنای خاص نیز بکار برده می شود. در این مفهوم فرهنگ در ابعاد معنوی جامعه محدود شده است و تنها مشتمل بردستاورد های غیر مادی بشر خواهد بود. در این تلقی، توسعه فرهنگی بعدی از ابعاد توسعه در جامعه خواهد بود که با ابعاد مادی توسعه، رابطه ای تعاملی خواهد داشت.

همانطور که اشاره شد، بستر مناسب توسعه از مسیری تغییر نگرشها و ارزشها بدست می آید. از اینرو در روند توسعه ایجاد تغییر در این دو مقوله باید در صدر برنامه ها قرار گیرد. البته نباید این امر را دال بر از دست رفتن کامل فرهنگ یک جامعه و جایگزینی آن با فرهنگی بیگانه قلمداد کرد.

چرا که سخن بر سر این نیست که تمامی عناصر مساعدا یا نامساعد برای توسعه، درون یک فرهنگ موجود می باشد. چه بسا سنت هایی که تسهیل کننده توسعه بوده و خود از آغاز، می توانند در خدمت آن باشند. از سوی دیگر، بسیاری از عناصر فرهنگی، هویت جامعه را می سازند و به دلیل کارآمدی آنهاست که حیات طولانی آنها ممکن شده است.

در اینجا سخن بر سر باز اندیشی و باز سازی فرهنگی است. بدون تردید، طرد فرهنگ خودی نتیجه ای جز از دست رفتن هویت اجتماعی و تزلزل قوام جامعه در پی نخواهد داشت. ولیکن در بازاندیشی فرهنگی با توجه به مقتضیات زمان، می توان به تقویت عناصر فرهنگی مساعد توسعه همت گماشت و به تصفیه فرهنگ از عناصر مایع توسعه همچون باورهای واهی و خرافات، پرداخت.

توسعه فرهنگی

محمد تابش / قسمت سوم

اجتماعی را تحت الشعاع قرار می دهد؛ این مقولات عبارتند از سرشت انسان، رابطه با طبیعت، زمان (گذشته گرا، حال گرا یا آینده نگر بودن)، روابط افراد در جامعه، فلسفه زندگی، رابطه انسان با ماوراء الطبیعه، رابطه انسان با جوامع دیگر و رابطه انسان با علم.

بدین ترتیب ایجاد هرگونه تحولی در یکی از ابعاد زندگی انسان، مستلزم تغییر در نوع نگرش افراد به این مقولات می باشد. عدم توجه به این مساله در ارائه الگوی توسعه، نتیجه ای جز تشتت اجتماعی و از دست رفتن انسجام درونی جامعه بدنبال نخواهد داشت.

اینجاست که مفهوم توسعه فرهنگی به عنوان زمینه ساز شکل گیری یک توسعه همه جانبه مطرح می شود. تعابیر مختلفی در باب توسعه فرهنگی وجود دارد. اما می توان تعریف «ریزر اگوستین» را یکی از تعاریف قابل توجه این مفهوم برشمرد: «ایجاد شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه به منظور شناخت جایگاه آنان، افزایش علم و دانش انسانها، آمادگی برای تحول و پیشرفت و پذیرش اصول کلی توسعه نظیر قانون پذیری، نظم، استقلال، بهبود روابط اجتماعی و انسانی، افزایش تواناییهای علمی و اخلاقی و معنوی برای همه افراد جامعه».

سازمان جهانی یونسکو نیز توسعه فرهنگی را چنین تعریف نموده است: «توسعه و پیشرفت زندگی فرهنگی یک جامعه با هدف تحقق ارزشهای فرهنگی، به ماهیت آن نگرشها و ارزشها، که هسته فرهنگ جامعه را تشکیل می دهند، تاثیر تعیین کننده ای بر فرآیند توسعه یافتگی کشور دارد. نگرش افراد جامعه به مقولات اساسی حیات انسانی، رفتارهای

روزنامه افغانستان از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید. هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد. مقالات وارده بازگردانده نمی شود. مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سرمقاله یانگتر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد.

روزنامه افغانستان بخش دری و پشتوی روزنامه اوت لوک افغانستان است.

www.dailyafghanistan.com
Email: thedailyafghanistan@yahoo.com

صاحب امتیاز: دکتر حسین یاسا
مدیر مسول: محمد رضا هویدا
سردبیر: حفیظ الله زکی
کاریکاتورست: خالق علی زاده

دو زبان: علی اصغر زاهدی، مصطفی جعفری
مسئول وب سایت: غلام عباس اصلان
آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۱۲۷